

Marian UHRIN

Výzbroj Hlinkovej gardy v marci 1939

UHRIN, Marian: The armament of the Hlinka Guard in March 1939. In: *Slovensko medzi 14. marcom 1939 a salzburskými rokovaniami*. Prešov : Prešovská univerzita v Prešove, Filozofická fakulta; Universum, 2007, s. 342-352.

The armament of the Hlinka Guard did not mean serious menace early in March 1939, during Homola's Putsch. There were only few hundreds of antiquated rifles and pistols with limited number of ammunition. So the Hlinka Guard did not act in that period of time as a regular army, as it was written in 1939 by Rudo Strieženec. The Hlinka Guard, better say its members, obtained thousands of rifles and heavier armament, such as submachine guns and machine guns or hand grenades after the declaration of Slovak state on March 14, 1939 and mainly during the Slovak-Hungarian conflict. From the heavy weapons they have only one improvised armor train at their disposal for the limited period of time. The Hlinka Guard lost all this armament during the year 1939, when its supreme commander and Minister of Interior Alexander Mach ordered to hand over the weapons to military and police warehouses.

„V marci 1939 pluky Hlinkovej gardy pretvorily sa už za niekoľko hodín v riadne vojsko, ktoré ako betonový múr nastavilo prsia – bez zákopov a bez betonových opevnení! – nepriateľovi, aby uchránilo slovenskú zem pre nás a pre tých, ktorí z nášho rodu po nás prídu.“

Tento text použil Rudo Strieženec v úvode svojej publikácie *Stráž na východe*.¹ Je skutočnosťou, že Hlinkova garda (HG) do marcových udalostí 1939 ako Homolov puč a Malá vojna zasiahla vojensky organizovaná a vyzbrojená. Avšak nie je možné o nej hovoriť ako o riadnom vojsku. Jedným z dôkazov je aj typológia, kvalita a početnosť jej výzbroje, ktorou HG v danom období disponovala. Preto práve táto problematika výzbroje Hlinkovej gardy a možnosti jej získavania sú predmetom tejto štúdie.

Hlinkova garda, ktorá vznikala neoficiálne v priebehu leta 1938 ako neozbrojená organizácia, sa v priebehu svojej radikalizácie snažila získať pre seba vhodnú výzbroj. Podarilo sa jej to až po svojej legalizácii. Je však isté,

---

1 STRIEŽENEC, R.: *Stráž na východe*. Bratislava : Vlastným nákladom, 1939, s. 7.

že niektorí jej príslušníci disponovali, počas sledovaného obdobia, svojimi súkromnými zbraňami v legálnej či nelegálnej držbe.

Zbrane Hlinkovej gardy pochádzali z viacerých zdrojov. Ako k prvým sa dostala k zbraňam rôznych organizácií, ktoré zabezpečovali v Československu brannú výchovu. Išlo predovšetkým o Národnú gardu, ktorej velil gen. v. v. Josef Šnejdárek a jeho zástupcom bol pplk. Kříž.

Bola ta polovojenská organizácia, ktorá mala v mieri vykonávať brannú výchovu a v prípade vojenského konfliktu strážnu službu. Príslušníci Národnej gardy mali byť orientovaní vlastenecky, avšak z vylúčením akejkoľvek politickej príslušnosti.

Do roku 1935 vzniklo 50 rôt Národnej gardy, pričom na Slovensku len jedna č. 50 v Čadci. Neskôr vznikli ďalšie, celkovo 112 miestnych organizácií, z toho na Slovensku v 15 mestách. Napríklad v Bratislave a Košiciach. Každá takáto rota mala 90 mužov, ktorým velili záložní dôstojníci.²

Po vyhlásení autonómie Slovenska, 6. októbra 1938 Hlinkova garda, podľa nariadenia vlády postupne preberá na základe nariadení z konca októbra a decembra 1938 zabezpečovanie brannej výchovy a majetok od organizácií ako Národná garda, Československá obec strelcká atď.³

Zaujímavé je, že prvé zbrane získala Hlinkova garda ešte pred týmto nariadením 7. októbra 1938, keď dôstojník Národnej gardy č. 52 v Bratislave škpt. František Trávenec odovzdal výzbroj a výstroj tejto organizácie bratislavskej Hlinkovej garde.⁴ Išlo o 60 kusov pušiek vz. 95 Mannlicher a zrejme rovnaký počet prílb vz. 25.⁵

V Košiciach mala Národná garda k dispozícii okolo 130 kusov 8 mm pušiek vz. 95 Mannlicher a prílb vz. 25.⁶

---

2 KOZÁK, R.: *Almanach branné moci a četnictva 1935*. Praha : Vlastným nákladom, 1935, s. 240.

3 Národná garda disponovala staršou, avšak použiteľnou vojenskou výzbrojou ako 8 mm pušky a karabíny vz. 95 Mannlicher pochádzajúce z prvej svetovej vojny. K dispozícii boli aj prílby vz. 20 a vz. 25. Československá obec strelcká disponovala pestrou zmesou výzbroje, ako rôzne varianty pušky Mannlicher a puškami z prvej svetovej vojny rozličného pôvodu: francúzske, japonské, talianske atď. JOHN, M.: *Září 1938*, 2. Brno : Bonus A, 1997, s. 158. ČAPLOVIČ, M.: *Branné organizácie v Československu 1918 – 1939 (So zreteľom na Slovensko)*. Bratislava : MO SR, 2001, s. 42.

4 SUŠKO, L.: Hlinkova garda od svojho vzniku až po salzburské rokovania (1938 – 40). In: *Zborník múzea SNP II*. Banská Bystrica : Stredoslovenské vydavateľstvo, 1969, s. 167-260.

5 KOZÁK, R.: *Almanach branné moci a četnictva 1935...*, s. 238.

6 KAPRAS, J.: *Armáda a národ*. Praha : NRČS, 1938, s. 424.

Počas zimy 1938 – 1939 nosili niektorí gardisti súkromné zbrane. Išlo o pištole a revolvery rôznych značiek. Na Slovensku v legálnej držbe prevládali pištole značky Browning FN ráže 6.35 mm a 7.65 mm, vreckové pištole Walthera a revolvery rôznych značiek. Okrem toho sa mohli objaviť poľovnícke pušky, vzduchovky a v menšom množstve zbrane donesené z frontov 1. svetovej vojny – pušky Werendl a vz. 95 Mannlicher.⁷ Túto výzbroj mohli dopĺňať bodáky a rôzne nože, palice a boxery, podobne ako to bolo u Rodobrany.

V januári 1939, pri príležitosti prvého zasadnutia Slovenského snemu, dostali dôstojníci Hlinkovej gardy čestné dýky vyrobené v Zbrojovke Brno. Rukoväť bola zakončená štylizovanou hlavou orla a na čepeli bol výrok Ľudovíta Štúra „Nazpäť cesta nemožná napred sa ísť musí“. Neskôr už za Slovenského štátu tieto dýky vyrábala v dvoch prevedeniach firma Kovopriemysel Lichardus a spol. v Ružomberku.⁸

Druhým zdrojom boli zbrane poskytnuté Hlinkovej garde od Freiwillige Schutzstaffel, či zbrane touto organizáciou rozdávané v marcových dňoch 1939 v bratislavských uliciach. Freiwillige Schutzstaffel dostávala zbrane z Viedne cez Petržalku a Devín, patriace v tej dobe už do Tretej ríše.⁹ Celkovo malo byť prepašovaných do Bratislavy a okolia údajne až 6000 pušiek.¹⁰

Dňa 11. marca 1939 v noci, sto gardistov pod velením Imricha Vašinu odišlo do Devína. Tam prevzali od Freiwillige Schutzstaffel 106 kusov 7.92mm pušiek vz. 98 Mauser a 6180 nábojov do nich. Tieto zbrane mala sprostredkovať Zahranica Hlinkova garda.¹¹ O niečo neskôr prevzala Hlinkova garda v paláci Kotva od Freiwillige Schutzstaffel ďalších 50 kusov pušiek vz. 98 Mauser, prípadne vz. 95 Mannlicher. V tomto čase získala z rovnakého zdroja aj 8mm revolvery Rast & Gasser vz. 98, ktoré sa po Bratislave rozdávali komukoľvek.¹² V tomto čase sa objavujú bratislavskí gardisti aj v prílbách vz. 19.¹³ Freiwillige Schutzstaffel v Bratislave používala aj čtetnicke krátke pušky vz. 33.

---

7 Štátny archív (ŠA) B. Bystrica, f. Okresný úrad (OÚ) Banská Bystrica, prez. 1944, kr. 579, Evidenčný denník pre vydávanie povolenia držať zbrane; ŠA Vranov nad Topľou, f. OÚ Vranov nad Topľou, prez. 1939, kr. 11, Hlásenie žandárskej stanice Herľany.

8 MORÁVEK, K. – MOUDRÝ, P.: *Československé chladné zbrane 1918 – 1994*. Praha : ARS-ARM, 1995, s. 161.

9 AM-SNP, B. Bystrica, f. XII, pr. č. S61/79, Mnichov – Viedeň – Marec. Spomienka gen. J. Nosku.

10 SIDOR, K.: *Takto vznikol Slovenský štát*. Bratislava : Odkaz, 1991, s. 138.

11 STRIEŽENEC, R.: *Stráž na východe...*, s. 22.

12 ČARNOGURSKÝ, P.: *14. marec 1939*. Bratislava : VEDA, 1992, s. 226.

Tretím zdrojom výzbroje Hlinkovej Gardy sa stali zbrane získané zo skladov četníctva. Po tom, čo vypukol tzv. Homolov puč, dostala bratislavská Hlinkova garda 11. marca 1939 zbrane od pplk. čet. Timoteja Ištóka.¹⁴ Boli to zrejme 7.92 mm četnícke krátke pušky vz. 33 a 9 mm pištole vz. 22 a vz. 24. Nie je vylúčené dodanie pár kusov 7.92 mm ľahkých guľometov vz. 26, nakoľko jeden guľomet mala Akademická Hlinkova garda v internáte Svoradov.

Časť četníkov slovenskej národnosti sa pridalo aj s výzbrojou k Hlinkovej garde. Stalo sa tak napríklad pri obsadzovaní budovy rozhlasu v Bratislave 10. marca 1939. Ku asi 50 gardistom len s dvoma puškami sa pridalo 20 četníkov a odzbrojili vojenskú stráž. Získali tak niekoľko pušiek a ľahký guľomet vz. 26.¹⁵

Od 18. marca 1939 boli gardisti pribratí aj do bezpečnostnej služby na miesta odsunutých českých četníkov. Osobným zákrom už spomínaného krajského veliteľa četníctva pplk. čet. T. Ištóka boli gardistom poskytnuté zbrane a dopravné prostriedky.¹⁶

V Nitre nariadil okresný náčelník vydať Hlinkovej garde 50 pušiek, zrejme tiež četníckych krátkych pušiek vz. 33. Miestni gardisti tiež odzbrojovali českých vojakov a dostali sa tak k 7.92 mm puškám vz. 24.¹⁷

Vo Varíne miestny veliteľ Hlinkovej gardy Otomar Kubala nariadil 10. marca 1939 po správach o zatýkaní gardistov v Žiline zabarikádovať cestu do obce a Terchovskej doliny. Odzbrojil miestnych četníkov aj trojčlennú posilu, ktorá im bola vyslaná. Takto gardisti disponovali okrem svojich poľovníckych pušiek aj asi šiestimi krátkymi puškami vz. 33. Podobne urobila aj Hlinkova garda v Terchovej pod velením Augustína Vysolajského. Na potlačenie tohto odporu bola nakoniec nasadená jedna rota pechoty zo žilinskej

---

13 Tieto prilby boli nemeckého (M16) a rakúsko-uhorského pôvodu (M17). Po skončení 1. svetovej vojny ich prevzala československá armáda ako vz. 19. Prilby upravené pridaním hrebeňa sa označovali ako vz. 20. Hrebeň však bol v polovici 30. rokov odstraňovaný. Koncom 30. rokov ich armáda vyradzovala a dostávali ich Národná garda, hasiči atď..

14 SUŠKO, L.: *Hlinkova garda od svojho vzniku až po salzburské rokovania (1938 – 40)*..., s. 167-260.

15 STRIEŽENEC, R.: *Stráž na východe*..., s. 19.

16 KORČEK, J.: Účasť nevojenských jednotiek a dobrovoľníkov pri obrane východného Slovenska. In: *Malá vojna – Zborník z vedeckej konferencie*. Bratislava 1993, str. 34-46.

17 SUŠKO, L.: *Hlinkova garda od svojho vzniku až po salzburské rokovania (1938 – 40)*..., s. 167-260.

posádky a dva tanky z Turčianskeho Sv. Martina, ktorým sa gardisti napokon vzdali. Velitelia boli zaistení a odtransportovaní do Čiech.¹⁸

Pokus o odzbrojenie četníckej stanice podnikli gardisti aj v Zlatých Moravciach. Rýchly zákrok škpt. Plakingera tomu zabránil.¹⁹

Podobne ako četníci slovenskej národnosti si počas marcových dní nasadili gardistickú pásku aj príslušníci štátnej polície. Tá bola vyzbrojená na Slovensku armádnymi puškami vz. 24, krátkymi vz. 33, ale aj puškami vz. 95 Mannlicher. K dispozícii mala štátna polícia aj prilby vz. 32 a vz. 25.²⁰

Dňa 11. marca 1939 sa Hlinkova dopravná garda v Žiline zmocnila železničného vagóna, v ktorom bolo 150 pušiek a 13 tisíc nábojov. Okamžite boli pridelené miestnym veliteľstvám Hlinkovej gardy na Kysuciach 30 kusov, vo Varíne 20, v Divinkách 15 a v Strážove 15 kusov. V Žiline ostalo pre Hlinkovu dopravnú gardu 40 a pre Hlinkovu gardu 50 pušiek.²¹

V nasledujúcich dňoch HG v Žiline a okolí odzbrojila aj menšie skupinky četníkov.

V Žiline sa Hlinkova garda dostala aj k zbraniam Slovenského zväzu železničiarov, respektíve Ozbrojenej stráže železníc. Získali tak 62 pušiek vz. 95 Mannlicher, deväť pištolí dostali od Žilinskej súkennej továrne uč. spol. v Žiline. Neskôr po 14. marci 1939 im zbrane poskytol aj Peší pluk 41 (veľ. mjr. pech. J. Tlach), bolo to 40 pištolí neznámeho vzoru, pravdepodobne vz. 24. V dňoch, keď sa vracali českí dôstojníci a vojaci do Čiech, Hlinkova garda v Žiline kontrolovala tieto železničné transporty a zabavovala vojenský materiál. Získala takto 35 kusov osvetľovacích pištolí, jednu pušku Mauser z príslušenstvom a sedem bední munície.

Takmer všetky tieto zbrane boli vrátené 24. mája 1939 pôvodným majiteľom.²² Podľa preberacieho protokolu zo 14. augusta 1939 odovzdal pluk HG Žilina (veľ. por. pech. Jozef Trnka), Samostatnému práporu II. nasledovnú vojenskú výzbroj a výstroj:²³

97 ks 8 mm pušiek vz. 95, 2 ks 8 mm karabín vz. 95, 54 ks bodákov vz. 95, tri bodáky vz. 24, dve pištole osvetľovacie, dva kg dynamitu, štyri tisíc ks ostrých a 290 cvičných 8 mm nábojov vz. 93, 70 ks ostrých 7.92mm nábojov

---

18 ONDREJOV-MISTRÍK, Ľ. a kol.: *HDG vznik a práca*. Bratislava 1940.

19 LÁŠEK, R.: *Jednotka určení SOS*. II. diel. Praha : Codyprint, 2007, s. 218.

20 LÁŠEK, R.: *Jednotka určení SOS*. I. diel. Praha : Codyprint, 2006, s. 44.

21 ONDREJOV-MISTRÍK, Ľ. a kol.: *HDG vznik a práca*. Bratislava 1940.

22 Niektoré zbrane sa stratili: „*chýbajúce dve pistole byly zašantročené dosiaľ nezisteným členom HG*“.

23 ŠA Bytča, f. Štátny policajný úrad Žilina 1935 – 1945 prez., kr. 2, inv. 44.

vz. 23, 28 ks rôznych pištoľových 26.5 mm rakiet, 143 ks úplných plynových masiek vz. 35 a 82 úplných cvičných plynových masiek vz. nemecká.²⁴

Podobne získali gardisti v Malackách od železníc revolvery Rasse & Gas-seer vz. 1898.

Týmto sme sa už vlastne dostali k ďalšiemu zdroju vyzbrojovania Hlinkovej Gardy a to k armáde. Už v novembri 1938 požadovala slovenská vláda od armády zbrane pre vojensky vycvičených gardistov.²⁵ Bolo to samozrejme zamietnuté.

Až neskôr, po vyhlásení Slovenského štátu získava Hlinkova garda zbrane z vojenských skladov. Napríklad v Handlovej bola vyzbrojená spolu s Freiwillige Schutzstaffel a dostali asi 30 – 40 pušiek, rovnako prebehlo vyzbrojovanie v Kremnici. Tiež v Prešove a v Krompachoch bola 15. marca 1939 HG vyzbrojená naopak HDG v obciach Gelnica, Prakovce, Margecany, Košické Hámre, Vondrišev (dnes Nálepko), Hnilec ešte len požadovali od Úsekového veliteľstva HDG spolu 134 pušiek a 10 pištoľí.²⁶ Do Margecian sa dostalo nakoniec 10 pušiek a 20 pištoľí.

V tomto prípade išlo zrejme o vojenské pušky vz. 24, nie je vylúčené používanie zbraní od železníc.

V Humennom po 15. marci 1939 zhabala Hlinkova garda odchádzajúcim českým vojakom 40 pušiek a niekoľko pištoľí, do Štrby sa dostalo 22 pušiek.

V Matejovciach pri Poprade bola miestna HG a HDG ozbrojená údajne už pred 14. marcom 1939. Miestni gardisti zadržali aj sedem železničných vozňov s nákladom prílb vz. 32.²⁷ Vo firme C. A. Scholtz v Matejovciach bol vojenským dozorom nad ich výrobou poverený npor. Emil Křístek. V marci 1939 požiadala staničný úrad o pristavenie siedmich železničných vozňov radu ZA, na prepravu 85 tisíc kusov prílb v hodnote 3,5 mil. korún. Keď správca stanice v Matejovciach Michal Chrenko zistil, že prilby nie sú v továrni zaplatené, nechal vozne s prilbami stáť na vlečke. Napriek zákrokom npor. E. Křístka oddŕaľoval expedovanie nákladu až do 14. marca 1939, keď

---

24 Nemecká prvovojnová maska Rahmen M1916.

25 ČAPLOVIČ, M.: Čs. dôstojníci-Slováci v službách Hlinkovej gardy (november 1938 – marec 1939). In: *Slovensko a koniec 2. svetovej vojny: Zborník príspevkov z vedeckej konferencie*. Bratislava 2000, s. 105-115.

26 ONDREJOV-MISTRÍK, E. a kol.: *HDG vznik a práca*. Bratislava 1940.

27 K 18. marcu 1939 mala československá armáda 1 070 000 prílb vz. 32, pričom výroba ešte dobíhala. Slovenská armáda podľa toho istého výkazu pražského MNO v likvidácii, prevzala 340 516 kusov. V mesiacoch marec – apríl 1939 nemecká armáda rabovala sklady na západnom Slovensku, pričom okrem iného odvážala aj prilby vz. 32.

bol zostavený 50 členný oddiel Hlinkovej gardy, ktorý prebral stráženie tovarne. Jeho veliteľom bol spomínaný M. Chrenko.²⁸

Na strednom Slovensku stavala 14. marca 1939 ozbrojené hliadky HG v Banskej Bystrici.²⁹ Zvolenská Hlinkova dopravná garda získala 15. marca 1939 z Podbrezovej 100 pušiek. Neskôr 25. marca 1939 dostala od mjr. Jána Imru, posádkového veliteľa vo Zvolene, ďalšie zbrane a tak celkovo disponovala už 300 puškami, 15 ťažkými vz. 7/24 a 20 ľahkými guľometmi vz. 26.³⁰

Po 14. marci vznikla vo Zvolene aj guľometná protiletadlová čata, ktorej od 25. marca 1939 velil npor. pech. v. z. Somogyi.

Najťažšou výzbrojou, ktorá bola v rukách Hlinkovej Gardy bol Improvizovaný pancierový vlak č. 40 (IPV-40) postavený vo zvolenských Železničných dielňach, počas mobilizácie, na jeseň 1938, kedy bol podriadený Hraničnej oblasti 40.³¹

Lokomotíva radu 310.422, ako aj vozne U-7.76290 a U-717369, boli obrnené pancierovými plechmi. Výzbroj tvoril 8cm kanón vz. 17, sedem ťažkých guľometov vz. 24 a jeden ľahký vz. 26. Posádku tvorilo 42 mužov a jeden dôstojník.³²

Po vyhlásení samostatnosti v marci 1939 sa nachádzal odstavený vo zvolenských dielňach, kde sa ho rozhodli príslušníci Hlinkovej dopravnej gardy aktívovať a nasadiť do bojov proti maďarskej armáde. 25. marca 1939 bol na rozkaz službukonajúceho strojmajstra vyťahnutý z dielne a bol v pohotovosti. Rozkaz na vystrojenie dal miestny veliteľ HDG Július Ivan. Vlak bol pridelený priamo veliteľstvu IV. úseku HDG. Napriek tomu, že nikto z gardistov nemal skúsenosti s pancierovým vlakom podarilo sa zostaviť bojovú aj dopravnú posádku vlaku.

Veliteľom IPV bol určený dobrovoľník kpt. pech. Jan Klír, ktorý bol českej národnosti. Zástupcom veliteľa sa stal Ján Ličko a gardista Chmel, ako špecialista delostrelec zodpovedal za obsluhu kanóna.³³

---

28 ONDREJOV-MISTRÍK, Ľ. a kol.: *HDG vznik a práca*. Bratislava 1940.

29 AM-SNP, B. Bystrica, f. XII, pr. č. S61/79, Mnichov – Viedeň – Marec. Spomienka gen. J. Nosku; tiež: ONDREJOV-MISTRÍK, Ľ. a kol.: *HDG vznik a práca*. Bratislava 1940.

30 ONDREJOV-MISTRÍK, Ľ. a kol.: *HDG vznik a práca*. Bratislava 1940.

31 Na Slovensku boli počas mobilizácie v roku 1938 postavené tri improvizované pancierové vlaky, IPV-39 v Trnave, IPV-40 vo Zvolene a IPV-41 v Košiciach. Po demobilizácii boli zrejme s výnimkou IPV-40 odstrojené.

32 FRANCEV, V. – KLIMENT, CH, K.: *Československá obrnená vozidla 1918 – 1948*, Praha : Ares, 1999, s. 323.

33 Posádku vlaku tvorili gardisti: O. Gonda, J. Halaj, M. Almáši, J. Vybošťok, Š. Andrášik, J. Hanulík, P. Budenka, J. Ľupták, P. Marko, M. Kmeť, J. Bireš, J. Ostro-

Prvú, prieskumnú jazdu podnikol vlak v noci z 25. na 26. marca 1939 na trati Zvolen – Tomášovce až k štátnym hraniciam, bez zvláštnych udalostí. Druhú jazdu na trati Zvolen – Dudince št. hranica podnikol 28. marca 1939 za účasti veliteľa IV. úseku HDG J. Kulinu. Znova bez bojového nasadenia. Na druhý deň bola zrušená pohotovosť pancierového vlaku a jeho posádka sa vrátila do normálneho zamestnania.³⁴

Koncom marca, prípadne začiatkom apríla 1939 bol doplnený o ďalší guľometný vozeň so štyrmi ťažkými guľometmi vz. 24 a presunutý cez Vrútky a Poprad na východné Slovensko.³⁵

Na východnom Slovensku počas bojov s Maďarskou armádou boli nasadené jednotky Hlinkovej gardy plne vyzbrojené a vystrojené z vojenských skladov. Stalo sa tak na základe rozkazu MNO z 23. marca 1939. Tieto jednotky HG podliehali útvarom, kde vznikali. Celkovo bolo takto mobilizovaných 27 682 úderníkov a 21 703 obrancov HG.³⁶ Išlo napríklad o Horský peší pluk 1 z Turčianskeho Svätého Martina, Horský peší pluk 4 z Dobšinej a podobne.

Tieto jednotky Hlinkovej gardy Disponovali teda štandardnou armádnou výzbrojou ako pištole vz. 22 a vz. 24, pušky vz. 23 a vz. 24, ľahké guľomety vz. 26, ťažké guľomety vz. 7/24 a ručné granáty vz. 21 a vz. 34.

Napríklad u skupiny pplk. jazd. Pousku boli nasadené štyri pešie rotý a dve čaty ťažkých guľometov vz. 7/24.³⁷ Dobrovoľníci HG tvorili aj posádky obrnených áut vz. 30 z jednotky por. Daxnera. Štábna čata Hlavného štábu HG používala tiež ľahký guľomet vz. 26 bez podstavca vymontovaný s uvedeného obrneného auta.

---

lucký, J. Sponiak, J. Meričiak, J. Lenčo, V. Longauer. Vlakovú čatu tvorili vlakovodič P. Kollárik a sprievodcovia Š. Horváth a O. Antal. Rušňovú čatu tvorili rušňovodič L. Krč a kurič J. Hraško.

34 ONDREJOV-MISTRÍK, E. a kol.: *HDG vznik a práca*. Bratislava 1940.

35 Neskôr bol odstrojený a uložený v železničnom depe. Prešiel opravami a počas mobilizácie na jeseň 1939 bol znovu vystrojený, tentoraz jedným 3.7cm KPÚV vz. 37 a guľometmi. Dostal čestný názov Bernolák a krycie meno Hrdlička. Bol umiestnený v Spišskej Novej Vsi, ako záloha veliteľstva armády do bojov však nezasiahol. Po demobilizácii bol odstrojený a odstavený na stanici Spišská Nová Ves. Tu bol na jar 1940 vyradený z výzbroje a na jeseň 1940 zrušený. BAJTOŠ, Š.: *História PÚV*, rkp, s. 17, AM-SNP, B. Bystrica. f. XII, pr. č. 88/87.

36 ŠIMUNIČ, P.: Vojenské aspekty obrany Slovenska v druhej polovici marca 1939. In: *Malá vojna – Zborník z vedeckej konferencie*. Bratislava 1993, s. 21-33.

37 KATREBA, Z.: Neznámy dokument o maďarsko-slovenskom konflikte v marci 1939. II. časť. In: *Vojenská história*, roč. 6, 2003, č. 3., s. 86-103.

Po skončení bojových operácií na východnom Slovensku sa tak v rukách Hlinkovej gardy nachádzalo veľké množstvo ručných zbraní. Z rôznych dôvodov silneli tlaky MNO (6. apríla 1939) na Hlinkovu gardu, aby tieto zbrane odovzdala do armádných skladov. Preto bolo napokon z rozkazu hlavného veliteľa Alexandra Macha nariadené odzbrojenie HG. Tento rozkaz vyšiel 27. apríla 1939.³⁸

„Nariaďujem, aby zbrane ktoré sú v držbe jednotlivých členov alebo formácií H. G. boli odovzdané okresným četníckym veliteľstvám.

Tieto zbrane zostanú i naďalej majetkom H. G. a budú pre brannú výchovu, cvičenie alebo iné prípady vydávané okresným veliteľom H. G. na osobitný rozkaz hlavného veliteľa.

Šaňo Mach, hlavný veliteľ H. G.“

Začiatkom mája 1939 bol vydaný zákaz nosenia zbraní pre gardistov, ako aj ich prechovávanie. Postupne boli zbrane vračané vojenským útvarom, nie všade však prebiehali tak hladko ako vo vyššie uvedenej Žiline. V ružomberskom okrese bolo dňa 13. mája 1939 prevzatých 48 kusov četníckych krátkych pušiek vz. 33, štyri vojenské pušky vz. 24, tri ľahké guľomety vz. 26 s príslušenstvom, 5145 kusov 7.92 mm ostrých nábojov do týchto zbraní a dve plynové masky. Zbrane boli zakonzervované a uložené v budove Hlinkovej gardy, pričom kľúče od miestnosti prevzal okresný četnícky veliteľ.

Štyri vojenské pušky vz. 24 bez munície dostalo k výcviku miestne veliteľstvo Hlinkovej gardy v Ružomberku. Na četníckej stanici v Rybárpoli predbežne uložili osem vojenských pušiek vz. 24 aj s príslušenstvom a 90 ostrých nábojov, ktoré odovzdalo miestne veliteľstvo HG v Hrboltovej. Na četníckej stanici v Eubochni uložili 14 pušiek vz. 24 a 140 ostrých nábojov do týchto zbraní. Zbrane boli neskôr odovzdané vojenskému skladu v Ružomberku.³⁹

V okrese Vranov nad Topľou boli všetok vojenský majetok vrátený v priebehu mája – júna 1939. Išlo v prevažnej miere o výstrojnú súčiastku. Len ojedinele o vojenské pušky vz. 24 a prilby vz. 32.⁴⁰ Inde sa tak neponáhľali, Hlinkova garda v Trnave mala pušky ešte v júli 1939.

Priebežne dochádzalo k navracaniu tých zbraní, ktoré boli v súkromnej držbe obyvateľov, prípadne príslušníkov HG. Išlo však o ľudí „...*mravne zachovalích a politicky spoľahlivých...*“⁴¹

---

38 ŠA Vranov nad Topľou, f. OÚ Vranov nad Topľou, 1939 prez., kr. 11. 446/39. Odovzdanie zbraní.

39 ŠÍPOŠ, P.: *Organizácia a činnosť HG v Podtatranskej župe*. Diplomová práca. Ružomberok : FF KU, 2003, s. 84.

40 ŠA Vranov nad Topľou, f. OÚ Vranov nad Topľou, 1939 prez., kr. 11. 551/39. Odzbrojenie HG.

Návrat zbraní do skladov nebol veľmi rýchly. Prebiehal niekoľko mesiacov a bol niekoľko krát urgovaný (napr. v máji 1939, v marci 1941). Situáciu zaznamenali aj spravodajské orgány československej vlády v Londýne:

„S novým a zintenzívnejším úsilím byla – patrně pod dojmem těchto zpráv a skutečností zahájena vyhledávací akce, již má být zjištěno, kam se podělo, resp. kde je ukryto 47.000 pušek s municí prvního sledu, jež byli vydány gardě v březnových dnech. Ztráty jsou veliké a jsou rozloženy stejnoměrně po celém Slovensku, takže je zřejmo, že jde o akci organizovanou.

*V kraji Spišská Nová Ves chybí s armádních zásob 7000 pušek, v kraji Vrútky – Žilina 9500 pušek v kraji Banská Bystrica 5000 pušek v kraji Bratislava 13000 pušek, zbytek je poztráčen po ostatním slovenském venkově.*⁴²

Napokon ešte v máji 1942 vydalo Hlavné veliteľstvo HG rozkaz na vrátenie zbraní, nakoľko sa objavili u jedného miestneho veliteľstva cvičné karabíny od Národnej gardy.⁴³ To že sa rozkaz nevykonal dôsledne, dokazuje aj partizánske hlásenie z Povstania. Dňa 30. septembra 1944 sa v budove Okresného úradu v klubovni HG našlo pri prehliadke päť starých pušiek.⁴⁴ Teda zrejme pušky vz. 95 Mannlicher.

V držbe Hlinkovej gardy tak ostali len čestné dýky a pištole, ktoré mohli nosiť velitelia na zvláštne povolenie. Zbrane, pušky a guľomety, slúžiace na brannú výchovu, tiež napokon neostali v držbe Hlinkovej gardy, podliehali evidencii vojenských útvarov, odkiaľ boli na výcvik zapožičiavané. Dokladuje je to aj výkaz materiálu výcvikového strediska Brannej výchovy v Černom, okres Vranov nad Topľou, kde v roku 1940 disponovali len dvoma vzduchovkami, ôsmimi plynovými maskami a drevenými cvičnými puškami pre poradový výcvik.⁴⁵

V prípade potreby, ako bolo stráženie židovských transportov a táborov, prevzali príslušníci HG od Žandárstva krátke pušky vz. 33.

Na záver je ešte možné dodať, aký bol osud zbraní Hlinkovej gardy vo vojenských skladoch. V roku 1942 predala slovenská armáda 1500 kusov pušiek vz. 95 s bodákmi do Chorvátska.⁴⁶ V roku 1944 sa menšie množstvo týchto pušiek použilo v Povstaní, napríklad u II. Taktickej skupiny. Len oje-

---

41 ŠA Vranov nad Topľou, f. OÚ Vranov nad Topľou, 1939 prez., kr. 11. 446/39. Odovzdanie zbraní.

42 VHA Praha, f. 37, kr. 92. (37-92-1(I)).

43 AM-SNP, B. Bystrica, f. VIII, pr. č. S57/2002.

44 AM-SNP, B. Bystrica, f. MF52, UŠPH, a. j. 52-315.

45 ŠA Vranov nad Topľou, f. ONV V. Žipov, kr. 1. 19/40. Branná výchova, spolupôsobenie obecných samospráv a úradov s HG.

46 PEJS, O.: Na okraj dodávky slovenských zbraní do Chorvátska v roku 1942. In: *Historie a vojenství*, roč. 45, 1996, č. 1. s. 56-73.

dinele sa tieto pušky vrátili do výzbroje Pohotovostných oddielov Hlinkovej gardy v roku 1944.

Celkovo môžeme povedať, že Hlinkova garda sa v marci 1939 dostala k výzbroji predstavujúcej niekoľko tisíc kusov ručných zbraní vrátane guľometov.

Začiatkom marca 1939 počas Homolovho puču jej výzbroj nepredstavovala vážnejšiu hrozbu. Bolo jej málo, len niekoľko stoviek kusov zastaraných pušiek a pištolí s obmedzeným množstvom streliva. Typovo bola výzbroj roztrieštená, čo muselo sťažovať získavanie munície.

Preto v tomto období Hlinkova garda z hľadiska výzbroje nepredstavovala „riadne vojsko“ ako písal v roku 1939 Rudo Strieženec. Po vyhlásení Slovenského štátu 14. marca 1939 a hlavne počas slovensko-maďarského konfliktu získava Hlinkova garda, respektíve jej príslušníci tisíce pušiek a aj ťažšiu výzbroj v podobe ľahkých a ťažkých guľometov či ručných granátov. Z ťažkých zbraní disponovala obmedzenú dobu len jedným improvizovaným pancierovým vlakom. O všetku túto výzbroj Hlinkova garda v priebehu roka 1939 prišla, keď ju z rozkazu jej hlavného veliteľa a zároveň ministra vnútra Alexandra Macha musela odovzdať do vojenských, či žandárskych skladov. Reálnou ozbrojenou silou sa Hlinkova garda stáva znova až v rokoch 1944 – 1945.

Ozbrojení gardisti v Bratislave v marci 1939. Vľavo v civilnom oblečení s páskou HG, s prilbami vz. 19 a puškami vz. 95 Mannlicher. Vpravo stojaci gardista je v čiernej uniforme HG, ale namiesto čižiem má tzv. kanadky, vysoké šnurovacie topánky obľúbené u príslušníkov čs. ozbrojených zložiek. Je vyzbrojený pištoľou neznámeho vzoru.